



**Esőemberekért
Egyesület**



MEOSZ

Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek
Országos Szövetsége



Autisták
Országos
Szövetsége



Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége

FESZT
Fogyatékos Emberek
Szervezeteinek Tanácsa

**Halmazottan
Sérültek
Szülőszövetsége**

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT



TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

A kormány 2008. június 5-én az Országgyűlés elé terjesztette a T/5949. számú, a Polgári törvénykönyvről szóló törvényjavaslatot, mely szakít a hatályos Ptk. gondnokságra, cselekvőképességre vonatkozó szabályozásával. **Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium nyitott jogalkotásra törekvő magatartása a javaslat előkészítése során lehetővé tette, hogy a fogyatékosággal élő emberek civil szervezetei is bekapcsolódhassanak a munkába.**

Ennek eredményeképpen a javaslat cselekvőképességre vonatkozó új szabályozása már nemcsak a *Cselekvőképtelen Nagykorúak Jogi Védelméről* szóló *Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(99)4-es ajánlását és a 2001. évi XV. tv.* (mely újrafogalmazta a Ptk. vonatkozó szakaszait) rendelkezéseit veszi alapul, hanem a ***Fogyatékos Személyek Jogairól Szóló Egyezményt (a továbbiakban: CRPD)*** is, melyet az ENSZ Közgyűlése 2006. december 13-án fogadott el, és amelyet az Országgyűlés 2007. június 25-én 337 igen szavazattal, ellenszavazat és tartózkodás nélkül ratifikált a 2007. évi XCII. törvény elfogadásával. Az Egyezmény 2008. május 3-án hatályba lépett, így az azt ratifikáló tagállamoknak haladéktalanul eleget kell tenniük az abban foglalt kötelezettségeknek.

A jogszabálytervezet előkészítésében résztvevő civil szervezetek úgy gondolják, hogy a javaslat elfogadásával, a tételes jogi normákon messze túlmutató lehetőség nyílik olyan társadalmi korlátok lebontására, amelyek ma még megakadályozzák, hogy a fogyatékosággal élő emberek egyenlő méltóságú állampolgárként, képességeiknek megfelelően részesei legyenek a társadalmi életnek. Ennek megfelelően a szervezetek képviselői:

2008. június 5-én az Országgyűlés

az Ability Park részéről
Nagy Géza,
az Addetur (Adj Hozzá!) Alapítvány részéről
Gyug Ferenc,
az Autisták Országos Szövetsége
(AOSZ) részéről dr. Szilágyiné dr. Erdős Erika,
a Down Alapítvány részéről
Dr. Gruiz Katalin,
az Esőemberekért Egyesület részéről
Schenk Lászlóné,
az Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége (ÉFOÉSZ) részéről Kovács Melinda,
a Fogyatékos Emberek Szervezeteinek Tanácsa (FESZT) részéről dr. Kósa Ádám,
a Kézenfogva Összefogás a Fogyatékosokért Alapítvány részéről
Pordán Ákos,
a Mental Disability Advocacy Center (MDAC) részéről Oliwer Lewis,
a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) részéről Dr. Hegedűs Lajos,
a Magyar Speciális Művészeti Műhely (MSMM) részéről Hollósi Péter,
a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége (SINOSZ) részéről dr. Kósa Ádám,
a Soteria Alapítvány részéről
Virág Tamás

kifejezik egyetértésüket a törvényjavaslatban foglaltakkal és kérik annak elfogadását.

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

ÖSSZEFOGLALÓ

A POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYVRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNYJAVASLAT

CSELEKVŐKÉPESSÉGRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEIRŐL

2008. június 5-én az Országgyűlés

A Polgári törvénykönyvről szóló törvényjavaslat cselekvőképességre vonatkozó szabályozása

- egyértelműen állást foglal amellett, hogy a cselekvőképesség korlátozása, *pusztán a fogyatékoság okán diszkrimináció;*
- megszünteti a *cselekvőképességet kizáró, és általános jelleggel korlátozó gondnokság kategóriáit, és csak az ügycsoportok szerinti korlátozást* teszi lehetővé tekintettel a szükségesség és arányosság követelményére;
- megállapítja, hogy a gondnok a gondnokolt helyetti döntéshozatalra, jognyilatkozat megtételére csak és kizárólag végső esetben és csak meghatározott ügyek kapcsán valamint meghatározott időre jogosítható fel;
- teret enged a cselekvőképesség korlátozása nélküli – ún. *segítő – modelleknek*, mint kevésbé korlátozó alternatíváknak;
- előzetes jognyilatkozat;
- támogatott döntéshozatal;
- a cselekvőképesség korlátozásával kapcsolatosan a fogyatékoság orvosi modelljét meghaladó társadalmi modellt veszi alapul, melynek értelmében nem elegendő a belátási képesség hiánya vagy csökkenése a gondokság alá helyezéshez. Amennyiben egy ilyen személy körül megfelelő segítői hálózat működik, akkor valamely kevésbé korlátozó alternatívát indokolt alkalmazni.

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

A Törvényjavaslat sorra veszi azon jogintézményeket, melyek a nagykorú személy érdek- és jogvédelmét, valamint az érintett személy döntéshozatalát segítik elő:

- Az **előzetes jognyilatkozat** a cselekvőképességet nem érintő korlátozások közé tartozó segítő intézkedések egyike.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(99) 4. számú Ajánlása 2. alapelvének 7. pontjára tekintettel az előzetes jognyilatkozat minden nagykorú cselekvőképes személy részére lehetőséget kíván biztosítani arra az előzetes rendelkezésre, hogy belátási képessége csökkenése, illetve cselekvőképessége korlátozása esetén, az őt érintő döntések meghozatala kapcsán milyen szempontok, elvek érvényesüljenek. Ennek alapulvételével az előzetes jognyilatkozat célja, hogy az előzetes jognyilatkozatot tevő személy rendelkezhessen személyi viszonyairól és vagyonáról. Ezzel a jogintézménnyel a Törvényjavaslat az érintett személy önrendelkezési jogának érvényesülését segíti elő.

- A **támogatott döntéshozatal** – csakúgy, mint az előzetes jognyilatkozat – a cselekvőképességet nem érintő korlátozások közé tartozó segítő intézkedések egyike.

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

Az ENSZ Egyezmény 12. cikkével, valamint az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (99)4 Ajánlása 2. alapelvének 4. pontjával összhangban, a támogatott döntéshozatal során az önálló döntéshozatalában segítségre szoruló nagykorú személy – a támogatott és a támogató személy között megkötött, bizalmi viszonyon alapuló megállapodás alapján – tanácsban, segítségben részesül a személyes és vagyoni ügyei viteléhez szükséges döntések meghozatalában és kinyilvánításában.

E jogintézmény létjogosultságát az a felismerés igazolja, hogy a fogyatékosággal élő személyek társadalmi részvételét éppen a társadalmi környezet szemléletbeli hiányosságaiból következő akadályok gátolják. **A támogatott döntéshozatal egyéni szükségleten alapuló, döntési segítséget biztosít anélkül, hogy ez az érintett személy cselekvőképességének korlátozásával járna.**

2008. június 5-én az Országgyűlés

A támogatott döntéshozatal alapja, az interdependens autonómia elve, amely annak az elismerését jelenti, hogy minden személy döntései meghozatala során támaszkodik a környezetében élők tanácsaira és segítségére és az így meghozott döntések mégis legitimek.

A támogatott és a támogató személy (-ek) közötti bizalmi viszony lehetővé teszi, hogy a támogatott személy egyéni szükségleteitől és képességeitől függően tanácsokat, szempontokat kapjon döntései megalapozásához.

A támogató személy jogosult jelen lenni és a támogatott személyt tanácsokkal ellátni minden helyzetben, ahol a személy szerződést köt vagy tárgyal, hivatalban ügyfélként jelen van, vagy bármilyen más helyzetben, ahol a támogatott személy jognyilatkozatot tesz.

Amennyiben a támogatott személy a támogató személy jelenléte és tudomása nélkül köt szerződést vagy tesz más jognyilatkozatot, úgy bármelyikük a bíróságtól kérheti ennek a szerződésnek vagy jognyilatkozatnak a semmissé nyilvánítását.

A támogatott döntéshozatal jogintézményének a bevezetésével sok esetben elkerülhetővé válik majd a rendkívül stigmatizáló gondnokság alá helyezés.

A bíróságoknak a gondnokság alá helyezési eljárásokban is lehetőségük lesz arra, hogy e nem korlátozó alternatívával biztosítsák az érintett személy védelmét.

2008. június 5-én az Országgyűlés

A támogatott döntéshozatalnak a Ptk.-ban történő szabályozása azért indokolt, mert az a személy, aki bár támogatott döntéshozattal képes lenne önállóan döntéseket hozni, a hatályos szabályozás értelmében mégis cselekvőképességében korlátozható és ezzel együtt gondnokság alá is helyezik. A támogatott döntéshozatal egy kevésbé korlátozó alternatívája a cselekvőképességet korlátozó gondnokság intézményének és ezzel együtt alkot szerves egészet a nagykorú személy döntéshozatalának elősegítését szabályozó egyéb jogintézményekkel.

2008. június 5-én az Országgyűlés

- A **cselekvőképességet korlátozó gondnokság** – ellentétben a segítő modellekkel – ténylegesen korlátozza az illető személy cselekvőképességét, de kizárólag ügyek/ügycsoportok vonatkozásában.

A cselekvőképességet korlátozó gondnokság új koncepciójának azon iránya, ami a generalizmust megszüntetni törekszik mind a cselekvőképesség kizárása, mind pedig a korlátozása kapcsán, figyelembe veszi az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(99) 4. számú, Ajánlása 2., 4., 5. és 6. alapelvét, melyeknek értelmében, ténylegesen körültekintő, eseti és egyedi mérlegelésen alapuló döntésnek kell születnie. A Törvényjavaslat szabályozása kompatibilitásra törekszik a Fogyatékosággal Élő Személyek Jogairól szóló ENSZ Egyezménnyel is.

A **cselekvőképesség korlátozásával összefüggő új szabályok** alapelveiben egyrészt megjelenik a fogyatékoság közösségi felelősséget meghatározó szemlélete, másfelől az az alapelv, hogy az érintett emberek saját felelősségének lehetséges határokig történő fejlesztése fontosabb, mint a bebiztosítás minden lehetséges, eshetőleges kockázattal szemben.

Az új szabályozás a pontosan meghatározott területeken nyújtandó célirányos segítségnyújtásra helyezi a hangsúlyt, éppen ezért nem tartalmazza az ügycsoportok taxatív felsorolását, kellően tág teret biztosítva ezzel az ügyek egyedi mérlegeléséhez.

A Törvényjavaslat eliminál minden olyan automatizmust, mely a hatályos Ptk. szabályozása értelmében szükségtelenül, aránytalanul, és megfelelő, multidiszciplináris alapokon nyugvó szakértői vizsgálat nélkül zárja ki vagy korlátozza általánosan egy személy cselekvőképességét. Az a döntés, hogy az érintett személynek szüksége van gondnokra **nem az orvosi diagnózisra alapozódik, hanem egy, komplex értékelésre, amely magában foglalja a személy szociális helyzetének, a környezetében fellelhető emberi és anyagi erőforrásoknak a vizsgálatát is.**

Míndezzel a Törvényjavaslat az ENSZ Egyezmény által megkövetelt személyre szabott korlátozhatóság elvének is eleget tesz.

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

A gondnok a bíróság által meghatározott ügyben vagy ügycsoportban a gondnokság alá helyezett személy vagyónának kezelője és törvényes képviselője.

A hatályos Ptk-hoz képest a Tervezet a gondnokoltat érintő döntések meghozatalánál előírja, hogy a **gondnok köteles a gondnokoltat a gondnokolt kommunikációs módjához és értelmi képességéhez alkalmazkodva meghallgatni, és a gondnokolt véleményét, akaratát a lehető legnagyobb mértékben figyelembe véve eljárni.** Ha nem lehet megállapítani a gondnokolt jelenlegi akaratát, a gondnok a gondnokolt által előzetesen kifejezett utasítások szerint köteles eljárni. Amennyiben ezeket sem lehet megállapítani, a gondnok a gondnokolt ismert értékrendje, hite és világnézete alapján köteles eljárni. Ha mindezek megállapítására nincs mód, a gondnok a gondnokolt körülményeit, a gondnokolt érdekeit legjobban szolgáló módon jár el.

Az új szabályok alapján a gondnoknak nemcsak arra kell alkalmasnak lennie, hogy segítse a gondkoltat a hivatalos ügyek elintézésében, hanem arra is, hogy **egyénre szabott, objektív, a gondkolt érdekeit és autonómiáját szem előtt tartó együttműködést alakítson ki a gondnokolttal és együttesen hozzák meg a döntéseket.**

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

2008. június 5-én az Országgyűlés

Az új Polgári törvénykönyvről szóló törvényjavaslat a **Fogyatékosággal Élő Személyek jogairól szóló ENSZ Egyezményben megfogalmazott paradigmaváltásra épül.**

A törvényjavaslatban a támogatott döntéshozatal bevezetésével, és a korlátozó gondnokság alatt lévő személyeknél az **együttes döntéshozatal követelményével** lehetőség nyílik arra, hogy a fogyatékosággal élő emberek használják meglévő képességeiket és kifejlesszenek olyan képességeket, amelyekre, eddig cselekvőképtelenségük okán esélyük sem volt. Az önrendelkezésre építő új szabályok batorítást jelentenek a fogyatékosággal élő emberek számára, hogy sajátítsák el és gyakorolják a saját életükre vonatkozó döntések meghozatalát. Felhívják továbbá a közösségek figyelmét, hogy fordítsanak elég időt, dolgozzanak ki új módszereket az érintettek önálló döntéshozatalának támogatására és tartsák tiszteltben döntéseiket.